

UDC 33:929 Šećerov S.
<https://doi.org/10.2298/ZMSDN2595431D>
 ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД
 Примљен: 15. 8. 2025.
 Прихваћен: 25. 9. 2025.

СКРАЈНУТИ ВЕЛИКАНИ: ДР СЛАВКО ШЕЋЕРОВ

БОЈАН ДРАШКОВИЋ

Основна школа „Јован Јовановић Змај”
 Краља Петра I Карађорђевића 13
 Нови Кнежевац, Србија
draskoviclipovo@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0001-8745-8019>

САЖЕТАК: Славко Шећеров био је српски економиста, биолог, политичар и јавни радник. Завршио је природни смер на Филозофском факултету у Бечу 1910. године, а 1913. године добио је службу као суплент у Четвртој београдској гимназији. Рат га је затекао у родном месту, где је интерниран а затим послат на Источни фронт где се с групом Срба из Баната предао Русима, који су га послали у Србију, где је добио српско држављанство и ступио у српску војску. Заједно са српском војском прешао је Албанију да би га потом српска влада послала најпре у Женеви а затим у Лондон да испрати српске ђаке на школовању у Енглеској. У Лондону је живео од 1916. до 1918. године, где се и запослио и завршио The London School of Economics and Political Science, и одбранио тезу *Economic Phenomena Before and After War*, која је штампана у Лондону у Макмилановој престижној економској едицији 1919. године, што га чини мастером економских и политичких наука и угледним макроекономистом. После Великог рата Шећеров се активно укључио у политички и економски живот земље, најпре као народни посланик и истакнути члан Демократске странке, повереник за аграрну реформу, а затим и као јавни радник, слободни интелектуалац и публициста, творац неколико буџетских пројеката и представник југословенског парламента на бројним међународним конференцијама и институцијама. Својим теоретским радом из макроекономије, финансија и теорија новца дао је немерљив допринос српској економској мисли. После завршетка његове политичке каријере 1935. године, живео је у Београду као приватно лице, потпуно заборављен од научне и политичке јавности. Из тог

периода остало је неколико изузетних рукописа које је написао који чекају своје објављивање, као што су *Аутиобиографија* и *Историја аграрне реформе*.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: аграрна реформа; економија; курсеви; валута; буџет; политика

У периоду између два рата име др Славка Шећерова било је цењено у јавном животу тадашње Краљевине СХС као истакнутог политичара, члана Демократске странке, реномираног макроекономисте и стручњака за буџет и монетарну и аграрну политику, заговорника политике народног благостања, противника великог поседа, националног радника и патриоте.

Плодан економски писац, Славко Шећеров интелектуалну каријеру започео је као биолог. Био је представник генерације српских интелектуалаца и политичара која се развија под окриљем значајних националних и културних институција попут Матице српске, бечке *Зоре* и др., где објављују своје прве радове на националне и политичке теме. Та генерација, потпуно у духу доситејевске традиције сматрала је за сходно да узме активно учешће у просвећивању народа, раду на његовом материјалном и културном напретку, подизању општег националног благостања у друштву, кроз интелектуални рад и активну политичку делатност, започету још у ђачким и студентским дружинама а настављену кроз каснију политичку и страначку борбу. У новој држави, коју је требало изградити и обновити припадници ове политичке генерације ставили су се у потпуности у службу народу и држави иако им је политички и страначки живот, поред јавне славе и признања, донео бројне горке плодове и тешка разочарања.

У једном периоду живота слављен и хваљен, у другом, после револуције и Другог светског рата, др Славко Шећеров умире без права да посећује свој родни крај. Дуге године поратног периода др Шећеров проводи у Београду, заборављен, као припадник поражене класе, без права на пензију и елементарне приходе. Његов живот, историјски изузетно занимљив и плодан, припадао је једној епохи и једном времену, у другом времену друштвено се није одржао. Иако је био морално исправан, није могао да објављује нити јавно да делује, те је његов јавни живот једноставно угашен попут многих других. Нове власти нису желеле да знају за њега ни његов рад, а место у друштву као класно и политички „неподобном” осудило га је на дуг период чамовања у тами приватног живота: где је своју енергију преточио у два још увек необјављена дела: *Аутиобиографију* чији се рукопис налази¹ у Рукописном одељењу Матице српске и *Историју аграрне реформе* који се налази у Српској академији наука и уметности.

Славко Шећеров је у зениту јавног живота и рада оставио дубок траг у политичкој активности Демократске странке, чији је био првак и посланик у више од петнаест година у скупштинама Краљевине СХС, где је као скупштински представник учествовао на бројним међународним

¹ Рукопис је припремљен за објављивање.

економским конференцијама, као што је био активан и у изради буџета. Иако је политички деловао као експерт и интелектуалац, др Шећеров никада није постао министар у бројним владама које су се тих година вртоглаво смењивале. Као вешт полемичар и човек бескомпромисног пера, врло брзо је успео да стекне бројне непријатеље: од осиромашених велепоседника, до политичких супарника. На локалу у Новом Кнежевцу највећи му је супарник био, радикалски првак и министар пољопривреде др Светозар Станковић, а у јавном животу др Велизар Јанковић, док се на подручју струке највише спорио с Велимиром Бајкићем. Највећи грех у Шећеровљевој политичкој каријери био је прелазак из Демократске странке у Југословенску националну странку генерала Петра Живковића, што му је донео 1935. године пораз на изборима и крај политичке каријере.

Славко Шећеров рођен је у Српском Крстуру 4. априла (по старом календару) 1888. године, од оца Богдана и мајке Анице – Анче, рођене Попов из Ђале. Породица Шећеров у време његовог детињства и школовања била је најбројнија у овом селу (крајем 19. века имало је преко 80 кућа), а Славков деда Моца био је највећи крстурски земљопоседник. Поседовао је преко 500 јутара земље. У аутобиографији Шећеров пише како је био предодређен за господина и да му је отац забрањивао да ради тежачке послове. Господин се постајало једино преко школе и образовања, то је био прозор у други – велики свет. Основну школу Славко Шећеров завршио је у родном месту – прва четири разреда, да би гимназију наставио у Сенти (прва три разреда), Сегедину (четврти и пети разред), Сремским Карловцима (шести и седми разред) и Новом Саду (осми разред) с матуrom. У овом периоду, према његовим речима, читао је народну поезију и

периодичне публикације које су се могле наћи у школским књижницама и добростојећим кућама. Такође, почиње да пише за ђачке часописе, где се види његова очигледна склоност ка политичком и јавном раду. Овај рад ће га припремити за много веће друштвено ангажовање започето после матурирања 1906. године, у време студија биологије на Филозофском факултету Универзитета у Бечу, где поред израженог интересовања за биологију и природне науке, активно сарађује са студентским удружењем „Зора” у Бечу, где је 1907. године, држао предавање „О национализму и социјализму”. Тих година радио је као уредник листа *Зора* у Бечу, као што се у *Бранковом колу* залагао да Матица српска оснује секцију за народно просвећивање. Идеја народне просвете довешће до масовног оснивања народних књижница а сâм Шећеров ће објавити прву књигу својих младалачких чланака под насловом *Народна просвета, њена потреба, смер, рад и организација*. У овом периоду, политичке и друштвене идеје Славка Шећерова већ су формиране и уобличене. Као и бројни српски студенти у оквиру Аустроугарске Шећеров ја политички најближи идеји националног јединства Срба и Хрвата, коју је прокламовао Јован Скерлић, и у том контексту 1910. године Шећеров улази у полемику с Јашом Томићем, где је доказивао с научног гледишта јединство Срба и Хрвата и њихову потребу да живе у заједничкој држави. Његове политичке идеје, углавном би се могле схватити као генерацијске. Сâм Шећеров је у Бечу сарађивао с младобосанцима, добро је познавао Владимира Гађиновића и Владимира Дворниковића. Његов национални и социјални програм могао би се схватити у дословном смислу доситејевски. Шећеров, попут многих младих интелектуалаца тога времена поима циљ и смисао државе као живог организма који треба да допринесе народној срећи и благостању. А да би народ био свестан и да би могао управљати сâм собом, водити свој живот и бранити своју државу, он мора бити и образован, само тако могуће је остварити демократски поредак. Те идеје ће се касније одразити и на његове економске студије.

У периоду студирања и ране фазе друштвеног ангажовања Шећеров је написао велики број чланака из биологије, посебно зоологије. Захваљујући професору Хансу Пишимбраму, Шећеров волонтерски ради на Институту за експерименталну биологију у Бечу, где је 1909. године започео објављивањем серије биолошких чланака. До 1914. године Шећеров је као млад биолог објавио серију чланака у престижним часописима широм Европе: он пише чланке из биологије о теорији пигмената код гуштера и даждевњака, као и серију радова везаних за витализам и експерименталну морфологију. Његово знање биологије и природних наука у великој мери ће се одразити на поимање економије и економских веза у друштвеним кретањима. Према њему, регулација је најосновније биолошко својство организма. Шећеров регулацију тумачи као сходност – сврховност у хармонији. Што је организам развијенији то му је мања способност регенерисања, јер већа диференцијација искључује велике регулације. Ове неовиталистичке идеје осећају се у готово свим Шећеровљевим биолошким чланцима, поткрепљених научним и експерименталним радом.

Круна биолошког рада Славка Шећерова је расправа „Неовитализам у савременој биологији”, као и „Сврховност живота и регулација организма”. Радови из биологије и природних наука објављивани у престижним домаћим и европским гласницима, Славку Шећерову донели су висок глас међу биолозима млађе генерације и звање доктора филозофије на Бечком универзитету 1910. године са расправом *Über die Entstehung der Diplospondylglieder Selachier*.

После доктората из филозофије Славко Шећеров је уписао Правни факултет у Бечу, где је слушао први семестар, да би се пребацио на Загребачко свеучилиште 1911. године, када је пошао у аустроугарску војску. Војни рок је провео у Загребу у 53. регименти 1911/1912. Шећеров је тих година лутао, желећи да настави научни рад коме се посветио, али како то обично код нас бива, иако млад и перспективан, с течним знањем неколико светских језика и с радовима објављеним у најпрестижнијим научним часописима, он никако није могао да добије адекватно запослење. Томе свакако доприноси и његова генерацијска везаност за балканске прилике праћене Првим балканским ратом, где је пожелео да учествује као добровољац, али и бројним материјалним тешкоћама у које је запао његов отац Богдан (Миле), школујући своју децу. Године 1913. Шећеров је боравио на студијском путовању у Паризу, код професора Ива Делажа, где се упознао са француским колегама. Како су ова путовања, као и његово школовање били о приватном трошку његовог оца, Шећеров је морао да се врати кући и да се одлучи где ће живети. Шећеров се одлучио за Београд, где није имао повољне прилике да покаже своје знање из биологије. Тадашњи министар просвете Краљевине Србије, Љуба Јовановић, запослио је Шећерова 1913. године на месту суплента Четврте београдске гимназије, на коме ће остати све до оставке 1919. године. Иако је плата била релативно мала (120 динара месечно), Шећеров се у Београду, поред рада у школи, безбрижно осећао живећи од књижевног и публицистичког рада. Тих година упознао је и жену свог живота Анђелију, кћер богатог инжењера Петра Илића, која му је касније обезбедила и богат мираз. С Анђом се верио у току Јулске кризе 1914. године, а потом отишао у Крстур, где га је затекао рат, интернација и мобилизација, одлазак на Руски фронт где је провео укупно петнаест дана, када се 25. новембра 1914. године, заједно с патролом предао Русима. Преко Русије Шећеров је после неколико месеци лутања по затвореничким логорима 1. маја 1915. успео да дође у Србију. Преко Прахова стигао је у Зајечар где је 17. маја примио српско држављанство и ступио у војну службу Краљевине Србије. У међувремену, сазнао је да је отпуштен из школе, јер се није на време јавио на дужност, али је убрзо враћен у просветну службу, с исплаћеним платама за све време које је био одсутан. Ту га је затекао српски војни слом 1915. године и повлачење преко Албаније. У овом трауматичном периоду српске историје, живот др Шећерова драстично се мењао. Као експерта и интелектуалца, српска влада је користила његово европско искуство и знање страних језика и послала га преко Италије у Женеvu, где је требао да буде организован Југословенски пресбиро, у којем је требало да сарађује. У

У Лондону је Шећеров остао до краја рата, када је 22. новембра 1918. добио наређење да се врати у Србију, где је стигао 24. децембра, како би учествовао у стварању нове државе. У то време заједно с професором Јованом Радоњићем написао је *Сѣтайисѣику јуѣословенских земаља*, на француском, енглеском и српском језику. По доласку у земљу, Шећеров се активно укључио у политички живот, као секретар Демократске странке за Војводину. Поред организације нове политичке странке и свакодневног рада на терену, др Шећеров је постао и уредник страначког гласила *Демократија*, где је објавио серију чланака везаних за аграрну реформу. Тадашњи министар за Аграрну реформу Фрањо Пољак именовao га је за главног повереника за области Баната, Бачке и Барање. Вредан, образован, с великом радном енергијом Шећеров се прихватио тешког задатка организације аграрне реформе у овим крајевима. У име владе Краљевства СХС, Шећеров је поставио 28 среских повереника и 4 ревизора, штампао је упутства за рад Комисије за аграрну реформу и писао теоријске чланке. Од 25. јула до 1. децембра 1919. године на подручју Баната, Бачке и Барање, подељено је преко 200.000 катастарских јутара земље. Рад на аграрној реформи донео му је бројне непријатности, што од спахија које су организовале систематску опозицију према послу његове комисије, али и од стране радикалских листова, где је ушао у полемику са Јашом Томићем, која је добила и судски епилог. Политички притисци су били толики да је крајем 1919. године Шећеров дао оставку у Демократском клубу, када су спахије кренуле да руше све што је постигао за релативно кратко време.

Славко Шећеров постао је посланик Уставотворне скупштине у периоду 1921–1922. године. Његов изборни округ био је Нови Кнежевац и Српски Крстур. Од тог времена он како пише, постаје слободни интелектуални радник без службе и пензије. Вредно ради у бројним скупштинским одборима, интензивно се бави аграрном реформом, питањем јавних финансија, учествује на бројним међународним конференцијама које су биле у вези са спољном трговином, пише теоријске и политичке чланке. Његово дело је обимно, плодно и значајно, оно не само да одражава дух времена у коме је живео и деловао него говори много дубље, о великом и темељном раду на сваком послу кога би се прихватио. У политичком животу био је вешт полемичар, као што је радио у бројним одборима и комисијама, пишући о појединим проблемима читаве студије, које свакако

ни данас нису изгубиле на вредности. Др Шећеров је био један од ретких политичара – експерата, људи на чијим плећима почива живот једне странке. Иако никада није постао министар, његов рад и лични ауторитет је од непроцењивог значаја за период Југославије између два рата.

У његовој економској мисли јасно се уочава образовање из природних наука. Тачније речено, проблем регулације код живих организама као и регенерације код простих организама, он јасно преноси на друштвену и економску сферу стварајући извесне аналогije на којима почива његова доста оригинална економска и политичка мисао. Проучавајући питање рата и привреде, др Шећеров је рано увидео да рат врши стабилизаторску улогу, не само на природни прираштај, производњу и потрошњу пољопривредних и индустријских добара, него и на само економску расподелу добара. Рат је регулатор свих друштвених и економских појава. Настаје усред извесне неравнотеже, он својом суровошћу уводи друштво у стање економске равнотеже, што је за то време била доста смела и оригинална мисао.

У економским радовима Шећеров се бавио утицајем увоза и извоза на куповну снагу динара и његову курсну вредност, као и теоријом новца, што га је довело у полемику с Велимиром Бајкићем који је 1926. године објавио брошуру *Теорија новца докџора Славка Шећерова*, где је критиковао Шећеровљеве теоријске концепције. Шећеров му је одговорио у својој књизи *Проблеми свейске и наше љивреде* (Београд 1936) која представља најтемељнији приказ његових економских концепција. Према њему, „вредност новчане јединице која нема утврђену садржину метала, злата или сребра, равна се према тржишној вредности понуде и тражње”. Тај закон утиче како на унутрашњу вредност новца – цене, тако и на спољашњу – курсеви. Само на тај начин могу се објаснити велике осцилације које су настале у економији непосредно после Великог рата. Тражња стране валуте зависи од увоза који се плаћа страном монетом, а понуда стране валуте од извоза која се плаћа домаћим новцем. Као други фактор у теорији вредности новца, Шећеров сматра и количину папирне валуте у оптицају. По њему, повећање оптицаја не повлачи одмах пад вредности новца и скок курсева. У прво време настаје раст цена, да би после дошло до преокрета када се курсеви дижу изнад нивоа цена и крећу независно од куповне моћи новца и цена у земљи, што доводи до хиперинфлације. Стабилну курсну вредност динара у периоду између 1925–1931. године, Шећеров је објаснио активним трговинским билансом у том периоду, када је Народна банка могла интервенисати било продајом девиза у правцу спречавања пада курсне вредности динара, било куповином девиза у правцу пораста те вредности. Ово повољно стање омогућило је 1931. године прелазак на златни стандард (26,5 милиграма злата за 1 динар) које је према Шећерову уведено у невреме и од кога су једину корист имали страни повериоци, који су своја девизна потраживања успели да наплате у злату пре него што је страни капитал буквално побегао из земље. Вредност страног капитала или данас популарније речено – директних страних инвестиција је у индустријализацији земље, али када се тај капитал оплоди

он има намеру да побегне на нека друга тржишта, што се dogodilo 1931. године. Ове теоријске концепције пред Шећерова су поставиле питање инфлације које је он видео на следећи начин: главни узрок инфлације су државни расходи који се не могу прикрити државним приходима (константан дефицит у буџету), што доводи до повећане емисије новца што делује на курсеве. Ако се у међувремену појави оскудица страних девиза, због неповољног платног биланса, долази нужно до пада курсева. Но, повећање расхода не мора нужно да доведе до стварања нових емисија новца, јер се прибегава одлагању плаћања. На овом месту посебно је опасна инфлација кредита која с инфлацијом новца представља најгору могућу комбинацију, јер се у друштву због велике количине новца у оптицају ствара опасна илузија да постоји обиље капитала што поспешује економски полет. То је као балон који се пуни и расте пре него што експлодира и претвори се у хаос.

У економској политици Шећеров се највише бавио аграром. Као аграрна земља, новоформирана Краљевина СХС, требала је кроз аграрну реформу да изврши праведнију расподелу земљишног поседа на основу принципа рада. Другим речима, циљ аграрне реформе је укидање феудализма у појединим крајевима наше земље, пре свега оним деловима који су потпадали под бивше империје (Отоманског царства: Космет и Македонија, Босна и Херцеговина, и Хабзбуршке монархије: Војводина, Славонија и Хрватска и Словенија) где је доминирао велики посед и где је мноштво сељака чинило сеоски пролетаријат. Шећеров је предлагао откуп велепоседничких имања као и увођење земљишног максимума на 300 хектара обрадиве површине, као и земљишног минимума од 5 хектара (8 јутара) земље која би се додељива беземљашима који би вршили откуп земље велепоседницима и то 25% по нижој од тржишне цене, док би остатак отишао у државну касу. Шећеров је био противник да се брђани насељавају у равничарске крајеве док су мештани гладни земље, јер су мештани несумњиво бољи ратари од брђана. За реализацију својих идеја Шећеров је предложио оснивање Аграрне банке која ће вршити откуп и регулацију великог поседа. Такође, Шећеров је био велики противник онога што нам се данас дешава, да странци откупљују земљиште, што се видело на примеру Чекоњићевог имања када су велепоседници покушали да земљу продају Енглезима и тако се ставе под страни утицај. Пољопривредну кризу између два рата, Шећеров је настојао да реши реструктурирањем пољопривредне производње и повећањем сточарства и воћарства у односу на ратарство као и преласком на гајење индустријског биља, чиме би се створила профитабилнија пољопривредна газдинства а сељак би повећао куповну моћ. Прелазак на такав вид производње у великој мери био би праћен адекватном индустријализацијом и постепено би довео до стања познатог као народно благостање. Међутим, иако је извозна трговина повећана платни биланси били су негативни јер је Југославија, нарочито крајем тридесетих година продавала своје пољопривредне производе у иностранству по сразмерно нижим а увозила индустријску робу по вишим ценама, што је довело до тога да су продајни курсеве виши од увођења златног

паритета за 35%. За такво стање Шећеров је кривио валутну политику стабилизације, коју је сматрао погрешном и школским примером како не треба вршити стабилизацију у економској кризи када је 17 земаља напустило златно важење (које подразумева слободну трговину златом и племенитим металима) Југославија га је увела и тако остала без капитала који је ушао у виду папирног новца а изашао из земље у виду злата. Као решење за ову економску кризу Шећеров предлаже низ мера попут: проширивања кредита уз ниску каматну стопу, оснивање индустријске банке, отварање јавних радова па макар они били финансирани делимично из емисије новчаница и уклањање маказа цена између аграрних и индустријских производа и сл.

Као народни посланик Шећеров је у Финансијском одбору Скупштине радио на изради буџета и економских мера, али је такође, као стручњак учествовао на бројним међународним економским и трговинским конференцијама где је у својим рефератима оставио значајне резултате. Прва конференција на којој је учествовао била је у Пољској 1922. године, где је радио на закључивању трговинске конвенције између Краљевине СХС и Пољске, да би 1923. године у Скупштини образована група Интерпарламенатране уније, где је Шећеров добио место у економској секцији. Ту 1925. године реферише о опијуму, да би 1927. године био изабран у Савет Интерпарламентарне уније са седиштем у Женеви где је радио на реферату о усељавању и исељавању. Исте 1927. године Шећеров је водио делегацију Краљевине СХС на Међународну економску конференцију у Женеву где су претресана светска индустријска, трговачка и друга привредна питања. Следеће 1928. године, Шећеров је често боравио у Женеви, Бриселу, Прагу и Паризу, где је учествовао на разним економским конференцијама и форумима, и где га је затекла вест о убиству у Скупштини, када је повучен из иностранства.

После увођења диктатуре Шећеров је 1929. учествовао у стварању Мале антанте, да би био изабран за Савет Лиге (Друштва) народа, за члана кореспондента Фискалног комитета Лиге народа.

После избора 1935. године када је по први пут изгубио на њима после петнаестогодишњег рада, политички рад др Славка Шећерова нагло је прекинут у његовој четрдесет и седмој години живота. Повучен у приватни живот, Шећеров је пратио финансијске и економске прилике, писао *Историју аграрне реформе*, економске и политичке чланке, док је већину својих теоретских мисли и реферата изложеним на бројним међународним конференцијама објавио у књизи *Проблеми свейске и наше привреде*. Рат га је затекао у Београду, где је живео повучено са женом и мајком. Живео је дуго после рата и дочекао дубоку старост. Преминуо је у Београду 1967. године, потпуно заборављен од стране научне, стручне и политичке јавности, под непосредном пратњом полиције.

Др Славко Шећеров са знањем неколико светских језика, који се показао као биолог – зоолог, али и практични политичар и експерт за финансије и економски теоретичар, у једном времену наше историје пао је у потпуни заборав из ког је покушавао да се извуче дугим и темељним радом

на својим делима. Велике радне енергије његово знање било је потпуно неискоришћено у времену титокомунизма када му је одлуком полицијских власти било забрањено да посећује своје родно место. Данас, неколико деценија после његове смрти, дело др Славка Шећерова завређује посебну пажњу. Оно је актуелније више него икада, како са становишта економске политике тако и са становишта економске теорије, а нарочито са становишта економске историје. На његовом примеру, доказано је да смо народ (тачније, његове савремене политичке елите) који/е се свети/е својим паметним људима. Онима који су истовремено припадали и нама и свету и чији су рад уважавали светски политичари и моћници. Такви људи никада код нас не дођу на своје место, а ако некад засијају брзо се угасе. Таква је судбина др Славка Шећерова, чија сабрана дела чекају у запећку архива да буду објављена и поново представљена нашој научној, стручној и широј јавности².

² *Напомена:* Шећеров је као наследник очевог релативно богатог имања, мираза и високе плате чиновника тадашњих Уједињених нација (Друштво народа) сазидао две зграде – вилу у Пушкиновој (где је живео са супругом све до краја Другог светског рата) и зграду од 13 станова за изнајмљивање у Бирчаниновој. Закупнина му је омогућавала независно и слободно мишљење, интелектуални и морални интегритет у време пре Другог светског рата у периодима када није примао ни плату ни пензију због својег начелног јавног деловања. Зграда у Бирчаниновој је одмах после рата конфискована, а претила је опасност да се то деси и с вилу у Пушкиновој. Шећеров је поверовао да то може да спречи ако вилу изнајми на више година (за 1 долар годишње!!!) Америчкој амбасади у Београду. Шећеров је спречио конфискацију виле, али није добио (вишегодишњи) судски спор с Америчком амбасадом која није позитивно реаговала на његову молбу да се закупнина „коригује“, тј. доведе на ниво кретања на тадашњем београдском „тржишту“ некретнина. Предавши вилу на коришћење Американцима Шећерови су се преселили на Сењак, у улицу Краља Вукашина број 2 (улаз из Јована Ристића, преко пута БИГЗ-а и зграде Службеног листа СФРЈ). „Случај комедијант“ је хтео да се 1969. године у исту зграду усели Часлав Оцић, асистент приправник београдског Института економских наука. Славко Шећеров је преминуо 1967. године тако да је у великом салонском стану живела госпођа Анђа сама. Али не и усамљена. Често је младог радозналног економисту позивала на чај и причала о породичној, српској и југословенској историји у првој половини 20. века какву он и његова генерација нису могли да нађу у тадашњим официјелним убеницима. Осим Оцића друштво су јој правила још два пара: (симпатичан, увек добро расположен) Миле Јовановић, реномирани хирург, сестрић Анђин – и Милетова супруга Душанка Калањ, префињена, господствена и широм тадашње Југославије омиљена ТВ спикерка. Други пар – који је (по правилу, једном недељно) долазио на картање – су били Радмила (Раца) – Анђина најбоља другарица из детињства – и њен супруг принц Ђорђе Карађорђевић, старији брат краља Александра I Карађорђевића.

Принц Ђорђе се неупадљиво (чак скромно, готово сиротињски) одевао, с обавезном француском капом на глави. Говорио је мало и релативно слабир, готово тихим гласом, супротно снази аргумената које је износио. Остављао је утисак разборитог човека са ставом који енергично, доследно и убедљиво брани. Године 1969. у издању београдске „Просвете“ изашла је аутобиографија принца Ђорђа Карађорђевића *Истина о моме животоу*, тако да је Оцић имао јединствену прилику да задовољи своју радозналост читајући ту књигу и разговарајући с њеним аутором. Принц Ђорђе се у близини улице краља Вукашина 2 (на почетку, с десне стране, улице Јована Ристића, испред, тзв. Вешернице СИВ-а, одакле је стално на косу падину текла нека вода која се зими смрзавала) оклизнуо и пао, а после неколико дана од тог пада и преминуо (17. октобра 1972). Сахрањен је на Новом гробљу у Београду, у непосредној близини Спомен-костурнице бранилаца Београда. У *Борби* од 16. октобра 1991. објављено је да је Ђорђева последња жеља била да га сахране у задужбини свога оца, Цркви Светог Ђорђа на Опленцу, и да ће се она те недеље и остварити. У петак 18. октобра ујутру Ђорђево тело је било ексхумирано, и у 12 сати пренето у Саборну цркву у Београду. За упокојену литургију је служио патријарх српски Павле. После службе ковчег је био изложен

ЦИТИРАНИ ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

- Благојевић, Обрен (1966). *Економска мисао у Србији, Изабрана гјела 3*. Београд: Стручна књига.
- Шећеров, Славко (1926). *Наше финансије 1919–1925*, Београд: Издавачко предузеће Напредак.
- Шећеров, Славко (1930). *Из наше ајрарне йолийике 1919–1929*. Београд: Издавачко предузеће Геце Кона.
- Шећеров, Славко (б. г.). *Ауџобиоџрафија*, рукопис. Приредили: Часлав Оцић и Владимир Николић (у рукопису).
- Šećerov, Slavko (1919). *Economic Phenomena Before and After War*. London: Mcmillan.
- Šećerov, Slavko (1935). *Problemi svetske i naše privrede*. Beograd: Izdavačko preduzeće Geca Kon.

REVIEW SCIENTIFIC PAPER

Received: 2025/8/15

Accepted: 2025/9/25

OVERLOOKED INTELLECTUALS: DR. SLAVKO ŠEĆEROV

by

BOJAN DRAŠKović

Primary School “Jovan Jovanović Zmaj”

Kralja Petra I Karađorđevića 13, Novi Kneževac, Serbia

draskoviclipovo@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-8745-8019>

SUMMARY: Slavko Šećerov was a Serbian economist, biologist, politician and public servant. He graduated from the Faculty of Philosophy in Vienna in 1910, and in 1913 he was appointed as a substitute teacher at the Fourth Belgrade Gymnasium. The war found him in his hometown, where he was interned and later sent to the Eastern Front.

од 15 до 19 часова како би грађани одали почаст, а у недељу 20. октобра премештени су његови земни остаци у маузолеј Карађорђевића. Оцић је имао (случајношћу заслужену) част да (по позиву принца Томислава) на Опленцу присуствује сахрани принца Ђорђа.

На једној од „седељки четвртком” код госпође Анђе она је објавила одлуку да библиотеку њеног супруга поклони београдском Економском факултету. (Оцић је добио само један наслов – *Проблеми светске и наше привреде* из 1936. године). Економски факултет је чувао те књиге тридесетак година да би их са још 26.000 (углавном старих и ретких књига) преко Универзитетске библиотеке послао на рециклажу у фабрику на Ади Хуји.

На чудан (још увек загонетан) начин вест о том књигоциду дошла је до (академика) Оцића и он је (опет на волшебан начин) успео да од рециклаже спасе знатан део тих бачених („отписаних”) књига, међу њима и све књиге из Шећеровљеве личне библиотеке које је после неколико деценија добродошлицом поздравила књига *Проблеми светске и наше привреде* (која представља најтемељнији приказ Шећеровљевих економских концепција) као једна од књига-домаћина Оцићеве Студијске имаголошке спомен библиотеке (СИСБ) која броји преко 60.000 наслова и која је пре десетак година одлуком Министарства културе Републике Србије проглашена културним добром великог значаја. (Усмена комуникација Бојана Драшковића и Часлава Оцића, почетком августа 2025, у „резеру” СИСБ-а – у изградњи – на Трешњи, КО Рипањ, ГО Вождовац).

There he surrendered to the Russians with a group of Serbs from Banat. They were sent to Serbia, where he obtained Serbian citizenship and joined the Serbian army. Together with the army, he crossed Albania, and was then sent by the Serbian government—first to Geneva and later to London—to accompany Serbian students to England. From 1916 to 1918 he lived in London, where he worked and earned a degree from the London School of Economics and Political Science. The thesis he defended was titled *Economic Phenomena Before and After War*, and it was printed in London in Macmillan's prestigious economic edition in 1919. Such recognition established him as a master of economic and political sciences and a prominent macroeconomist. After the Great War, Šećerov actively participated in the political and economic life of Serbia, first as a member of parliament and a prominent member of the Democratic Party, a commissioner for agrarian reform, and later as a public intellectual and economic adviser. He drafted several national budget projects and represented the Yugoslav parliament at numerous international conferences and institutions. Through his theoretical work in macroeconomics, finance and monetary theory, he made an immeasurable contribution to Serbian economic thought. After his political career ended in 1935, Šećerov lived a private life in Belgrade, largely forgotten by both the academic and political communities. In this quiet period he wrote several exceptional works that await to be published, most notably his *Autobiography* and *History of Agrarian Reform*.

KEYWORDS: Slavko Šećerov; agrarian reform; economy; exchange rates; currency; budget; politics